

نوروز – Nowruz

تلاشی پیکر با نتیجه‌ای مطلوب

بهرام گرامی

ویراستار مشاور در دانشنامه ایرانیکا / گل و گیاه

ناهمگونی در نوشتن نام نوروز با الفبای لاتین برای ما ایرانیان موضوعی کم اهمیت و حتی غیر قابل اعتناست، ولی باید دانست که نوشتن نوروز به دلخواه و سلیقه شخصی به شیوه‌های متفاوت، غیرایرانی‌ها را دچار این توهمات بی پایه نموده که سال نو ایرانی نام و نشان درستی ندارد و اصل و ریشه و معنی آن برای ایرانیان روشن نیست یا آنکه گروه‌های مختلف ایرانی، سال نو متفاوتی را جشن می‌گیرند.

در سال ۲۰۰۲، نگاهی به منابع غیرفارسی در اینترنت معلوم کرد که نگارش نام نوروز با الفبای لاتین دستخوش ناهمگونی چشمگیری است. بخش اول کلمه نوروز به شکل Now یا Naw یا Nav یا No و بخش دوم آن به شکل ruz یا rouz یا rooz دیده می‌شد. علاوه بر آن، گروهی آن را به صورت یک کلمه، گروهی دو بخش را به صورت دو کلمه و بعضی هم با خط تیره بین دو بخش می‌نوشتند. با خود فکر کردم برای حفظ وحدت ملی و معرفی این آیین بزرگ باستانی به جهانیان باید نوروز را یکسان بنویسیم.

نخستین گام در ایجاد هماهنگی برای نوشتن نوروز با الفبای لاتین، مشاوره با صاحب‌نظران و مراجعه به منابع معتبر بود. موضوع را با دکتر احسان یارشاطر، بنیادگذار دانشنامهٔ ایرانیکا، در میان گذاشتم و ایشان بی‌درنگ گفتند نوروز یک کلمه است و براساس قواعد آواشناسی (phonetics) املائی آن Nowruz است و مرا به ده‌ها سند و مقاله در دانشنامهٔ ایرانیکا و دانشگاه آکسفورد و دانشگاه کمبریج (دورهٔ هفت جلدی تاریخ ایران) ارجاع دادند. در ادامه، همین املا را در رسالهٔ دکتری محمد مقدم، استاد پیشین زبان شناس دانشگاه تهران، در دانشگاه پرینستون در سال ۱۹۳۸ (قبل از جنگ جهانی دوم) زیر عنوان "جشنواره‌های ایرانی" و برگردان نوروزنامهٔ خیام و دیگر مراجع معتبر مشاهده کردم.

اینجانب در جلسهٔ مورخ ۱۱ آگوست ۲۰۰۴ یونسکو (بخش فرهنگی سازمان ملل متحد) شرکت کردم و نوشتن نوروز به صورت Nowruz را به تصویب نمایندگان ده کشور برگزارکنندهٔ نوروز رساندم. این کشورها با وجود داشتن خط و زبان و گویش متفاوت به اتفاق به املائی لاتینی Nowruz رأی دادند. از آن پس یونسکو نیز این شیوهٔ نگارش را در ارتباطات جهانی خود معمول کرده است. کاخ سفید، وزارت خارجه و کنگرهٔ آمریکا و دولت و پارلمان کانادا و بسیاری از دیگر کشورها در مکاتبات رسمی نوروز را به شکل Nowruz می‌نویسند. امروزه حدود ۸۰-۸۵ درصد از نگارش نوروز با حروف لاتینی به صورت بالا است.

دو نکته در مورد املائی نوروز:

۱. در مورد بخش اول کلمهٔ Nowruz باید گفت که واژه‌های انگلیسی bow, row, low و sow همان صدای بلند "او" فارسی را دارند که با ow نشان داده می‌شود. مثال بهتر کلمهٔ know است که همان "نو" در نوروز، با حرف k ساکن در آغاز آن است. با این حال برخی از هموطنان ما در آمریکا سه حرف اول کلمهٔ Nowruz را چون now به معنای حالا یا اکنون می‌دانند و این ذهنیت آنان را در پذیرش این املا دچار تردید می‌کند. این هموطنان باید توجه کنند که آمریکایی‌ها نیز Nowruz را همچون ما ایرانیان تلفظ می‌کنند.

۲. یادداشت ۲. در مورد بخش دوم کلمهٔ Nowruz باید گفت که نوشتن ou مانند route و count صدایی غیر "او" می‌دهد و نوشتن oo گاهی مانند blood صدای "آ" می‌دهد. نوشتن u برای صدای "او" قاعدهٔ نگارش فارسی با حروف لاتینی (transliteration) است.